

Відповідь Мотовила на книгу Петра Скарги “Про єдність церкви божої під єдиним пастирем...”

Полемічний твір, який не дійшов до нашого часу. Про обставини його написання та зміст дізнаємося із недатованих листів до *В.-К. Острозького*, які приписуються *А. Курбському*. На думку дослідників, ці листи з'явилися наприкінці 1570-х років.

У першому листі адресант говорить, що отримав від *В.-К. Острозького* книгу *Петра Скарги* “Про єдність церкви божої під єдиним пастирем...” (1577), яка, до речі, була присвячена князеві, а також відповідь на неї. Із листа випливало, що князь доручив підготувати відповідь на зазначену книгу своєму слугі на ймення *Мотовило*. Власне, ця відповідь і була надіслана адресанту. Автор листа з обуренням пише про *Мотовила*, називає його “інославним і прелукавим”, а також аріанином. Тому ідея написання полемічної відповіді на книгу *П. Скарги* “інославним” *Мотовилом* категорично не сприймається. Із цих слів можна зрозуміти, що *Мотовило* належав до протестантської течії антиринітаріїв, яких часто і в Польщі, і в Україні називали аріанами. Ця течія мала помітне поширення на території Волині, а *В.-К. Острозький* толерантно ставився до неї і навіть виявляв прихильність до її adeptів. Тобто цілком імовірним видається те, що князь справді міг доручити написати полемічну відповідь на зазначену книгу *П. Скарги* протестанту, оскільки в його оточенні не знайшлося людей, які б могли справитися з цим завданням.

У другому листі дається вкрай критична оцінка полемічної відповіді *Мотовила*. Адресант заявляє, що в ній є чимало еретичних мотивів. До таких належать такі: проголошення римського папи антихристом, заперечення предвічного народження Христа

й трактування його як звичайної людини, ігнорування апостольських проповідей, а також віра в те, що на землю має прийти Ісус Христос і встановити для своїх вірних тисячолітнє царство, коли можна буде їсти, пити та під винницями насолоджуватися. Важко говорити, наскільки адекватно автор листа відобразив зміст полемічного твору *Мотовила*. Однак, варто зазначити, що подібні погляди справді поширювалися в середовищі антиринітаріїв.

Можливо, що критичні зауваги, викладені в згаданих двох листах, стримали *В.-К. Острозького* від публікації зазначеного твору. Однак твір міг поширюватися в рукописних копіях, а його окремі ідеї, зокрема, ідея папи-антихриста, були сприйняті пізніше православними полемістами *Іваном Вишенським* та *Стефаном Зизанієм*.

Джерела: Письма князя А. М. Курбского к разным лицам. – С.-Петербург, 1913. – С. 103-109.

Література: Історія релігії в Україні. – Київ, 2002. – Т. 5. – С. 64-66; Мицько І. З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576-1636). – Київ, 1990. – С. 102-103.

Петро Кралюк

“Вършъ на жалосный погребъ зацного рыцера... Петра Конашевича-Сагайдачного” Касіяна Саковича (1622 р.)

Оригінальна назва на обкладинці (титульному аркуші) – “Вършъ на жалосный погребъ зацного рыцера Петра Конашевича Сагайдачного, гетмана войска его кор. милости запорозкого”. Тут же зазначене авторство цих віршів: “Зложоньи презъ инока Касіана Саковича ректора школь кіевских”.